

פרדטוקל מס' 72

מישיבת ועדת העבודה
מיום ד' כ"ו באב תשל"ד - 14.8.74. בשעה 8.30

נ כ ח ו :

חברי הוועדה:

- ש. ארבל - אלמוזלינו - היו"ר
- א. אבטבי
- י. ארידור
- ס. גז
- פ. גרופר
- ל. דיציאן
- ה. זיידל
- י. יודין
- א. לבנבראון
- ד. לוי
- א. לין
- ס. כהן
- א. סויאל

מזכירים:

- ס. שחל - חבר-הכנסת
 - י. ברק - היועץ המשפטי, משרד העבודה
 - ת. פנחסו ביץ - משרד המשפטים
 - מר כפלאו - משרד העבודה
 - מר ג'יטלני
 - מר גיל
 - מר ישראל
 - גב' נחמני
 - מר שדה
- נציגי ההסתדרות

מזכיר הוועדה: י. שומרון

רשמה: נ. רינגלר

סדר-היום: א. חוק להבטחת דמי מחלה לעובדים, תשל"ד-1974 -
הצעת חוק פרטית של חבר-הכנסת משה שחל.
(שמיעת נציגי ההסתדרות)

היו"ר ש. ארבל:

אני פותחת את הישיבה.

א. חוק להבטחת דמי מחלה לעובדים תשל"ד-1974 - הצעת חוק פרטית של חבר-הכנסת משה שחל

ה. זיידל:

לפני שנדון בנושא אני מבקש לשאול את היועץ המשפטי של משרד העבודה: לפני חודשיים קיבלנו הודעה מו סמכת מטעם משרד הבריאות ומשרד העבודה שתוקם ועדה משותפת בין שני המשרדים הללו לנושא אמהות. הוועדה צריכה היתה כבר לפעול. לפני כשלושה שבועות שאלתי את מר וולקוב אותה שאלה ואמרו שהנה מוקמת הוועדה. אתמול נודע לי שהוועדה לא הוקמה גם בגלל חילוקי דעות בין שני המשרדים על הרכב הוועדה ועל הפונקציות שהיא תמלא. היות ואנחנו יוצאים לפגרה אני מבקש לקבל הודעה מו סמכת - האם ועדה משותפת זו תקום ומה יהיה הרכבה.

היו"ר ש. ארבל:

כאשר אישרנו את מענק הלידה, במיוחד לגבי החלק המיועד לאישפוז, קיימנו דיון מקיף על מצב האישפוז ועל שהות האם בבית החולים אחרי הלידה. בהמשך לבירורים קודמים הצענו שתקום ועדה שתבדוק את כל עניין האישפוז. במסרה הודעה מו סמכת, ד"ר פדה הודיע כאן בנוכחות נציגי המוסד לביטוח לאומי שתקום ועדה משותפת בהשתתפות משרד הבריאות או המשרד לביטוח לאומי ואנשי מקצוע אחרים, שתבדוק את הנושא הנקרא אישפוז ותגיש את מסקנותיה. אמרו שהוועדה תקום תוך חודש. הוועדה טרם הוקמה. מר וולקוב אמר שזה עתה הגיע משרד הבריאות וסוכם על הקמת הוועדה. לחבר-הכנסת זיידל נודע שהוועדה טרם קמה. אני רוצה לדעת מהן הסיבות. אני מבקשת שעד יום שישי תדווחו לנו על כך באמצעות נציגי הביטוח הלאומי שהוזמנו כבר לישיבת ועדת העבודה ביום חמישי.

בעבור עתה לנושא העומד לפנינו. בישיבה קודמת בנושא זה (ב-22.7.74), שמענו את נציגי לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים. היום נשמע את נציגי ההסתדרות. נושא זה הועלה בסוף הכנסת הקודמת ואז אמורה היתה ההסתדרות להפיע ולהביע דעתה. לצערי הרב באמר שאין להסתדרות דעה מגובשת. חלפה למעלה משנה, הנושא התחדש ואנחנו מקיימים שוב דיון. אני מקווה שההסתדרות לביא לנו היום עמדה מגובשת בקשר לנושא המונח לפנינו.

מר ג'יטלני:

עקרונית אנחנו מחייבים חקיקה לאבטחת דמי מחלה לעובדים השכירים שלא נהנים מן הזכות הזאת בכוח הסכמי עבודה או צווי הרחבה. גם אם האומדן של בעל ההצעה איננו מוגזם מעט, אבל אין בידינו נתונים בדוקים, אני חושב שמחצית תהיה קרובה לאמת. גם אם מחצית העובדים אינם נהנים זהו מספר די רציני המצדיק חקיקה, כמו בן, בתיקונים מיוחדים שנדבר עליהם. התקנות ששר העבודה יתקין בכל החוקים, ובמיוחד בחוק זה, הן שתקבענה את החוק. החוק יקום ויפול עם התקנות.

בגלל האופי הספציפי של החוק, הכוונה כנראה לאותה קטיגוריה של עובדים שהם לא סאורגניזם ולא חל עליהם שום הסכם קיבוצי או צו הרחבה - הם בדרך-כלל עובדים שאינם מחזיקים בעבודה במקום אחד, מועסקים במקומות עבודה קטנים, בבתי מלאכה, בבתי מסחר, שירותים אישיים, אנחנו מכירים את הסוג הזה של העובדים והפרובלמטיקה שלהם - אנחנו נצטרך לבדוק בקפדנות כיצד אפשר לבצע את החוק.

להצעה עצמה - ההצעה אומרת שהחוק יתן שתי אלטרנטיבות של ביטוח: ביטוח ישיר במתכונת של עובדי המדינה, תקנון שירות המדינה (התקשי"ר); או ביטוח באמצעות קרנות ביטוח. לדעתנו, הביטוח הישיר איננו טוב לסוג כזה של עובדים, הוא לא ישיג את המטרה, הוא יקר והתפוצה תהיה קטנה מאוד.

יש לנו בארץ שני סוגי ביטוח דמי מחלה. הביטוח הישיר והמקובל בארץ הוא חודש לשנה, או יומיים וחצי לחודש. בביטוח של חודש לשנה - 8/3 זו פרמיה יקרה מאוד. התמורה היא בזאת שיש לו צבירה מוגבלת או בלתי מוגבלת שהוא יכול לצבור. אם אנחנו מדברים על סוג זה של עובדים, כל היתרונות של הביטוח הישיר אינם, כי האנשים האלה אינם מתמידים במקום עבודה אחד והם לא זוכים בצבירה. גם אם העובד עובר ממקום למקום הוא לא לוקח עימו רציפות זכויות, אלא בכל מקום הוא מתחיל מחדש. ביטוח הוא פרמיה יקרה מאוד מבחינה כלכלית כאשר התמורה היא נמוכה.

סר ג' יטלני:

הסוג השני של הביטוח מושתת על ביטוח קולקטיבי של קרנות הביטוח, שהוא $2\frac{1}{2}\%$ משכר העבודה לעומת $\frac{8}{3}\%$. עובד זכאי ל-4 חודשי מחלה אחרי שהוא עובד חודש אחד וזה נע עד 10 חודשים לשנה. זה $80\%-90\%$ משכר עבודתו. כאשר קיימת רציפות זכויות בין קרן לקרן, היינו - אם אדם עובד בבנין חצי שנה, אחר-כך עובד לעבוד בתעשייה ואחר-כך בחקלאות הוא לא מפסיד את זכויותיו. קיימת רציפות בזכויות. זהו אחד המכשירים הטובים שהסתדרות הקימה משך שנים בזכות היוגית בזאת של ביטוח בריאות.

בסיכומו של דבר איננו ממליצים ללכת בדרך של ביטוח ישיר, כי הוא לא רלבנטי לסוג כזה של עובדים. קשה לחוקק חוק לגבי סוג עובדים לא מאורגן ולתת להם הדבר הטוב ביותר, זה לא יהיה טוב אחר-כך - החוג הלא מאורגן יועדף על פני העובדים המאורגנים. אני מייפץ לחבר-הכנסת שחל ליותר על האלטרנטיבה הזאת.

לגבי הביטוח השני - 2.5% - אנחנו רוצים להדגיש כמה בעיות ספציפיות ועדיין איננו רואים פתרון. במידה שאנחנו רוצים להציע פתרונות - אנחנו רוצים להציג בעיות. גם לנו אין תשובות לכל הבעיות.

לאופי המיוחד של סוג עובדים זה, הקרנות שיש בביטוח זה נמצאים מבחינה תקציבית באיזון עדין מאוד בין ההוצאות וההכנסות. אם לא היינו רוצים להעלות את הפרמיה לא היינו רוצים להפחית בזכויות. אחד הדברים שמדגישים תמיד בהקשר לעניין זה הוא הקשר בין דמי ביטוח מחלה לבין העדויות מהעבודה. לעיתים מתקפת ההסתדרות שעל-ידי הקניית זכויות כאלה לעובדים היא גורמת כביכול להיעדרות מהעבודה. אנחנו לא אדישים לעניין הזה, כי הזכות הזאת היא חלק אלמנטרי מיחסי העבודה, זאת לא זכות העומדת לפני עצמה, אלא חלק מהמערכת כולה. במקומות מאורגנים יש ועד עובדים, יש יחסי עבודה, יש פיקוח המתחייב מיחסי העבודה כדי שהזכות הזאת של דמי מחלה לא תנוצל לרעה. בתחום של מתן תעודות רפואיות יש לחץ ציבורי שהעניין הזה לא ינוצל לרעה, כאשר המדובר הוא בחסינה מאורגנת. קשה לנבא מה יהיה לגבי עובדים מסוג זה כאשר אין פיקוח מוסדי כי אין שם הסכם עבודה. כיצד תעמוד הקרנות, כאשר גם בלאו הכי התקציב מאוזן.

נקודה נוספת היא: למה הכוונה? אם הכוונה היא לחוקק חוק כללי - צריך לכלול את כולם, כל העובדים, לא רק את אלה. אנחנו מגיעים לסוגי עובדים שאין לנו פתרון לגביהם. למשל, עובדים עונתיים, או עובדים חלקיים, או עוזרות בית, או מספלות מסוגים שונים שבעיון ראשון איננו רואים כל אפשרות למסד זאת. ביטוח דמי מחלה בא לענות לאדם החולה בתקופת עבודתו. אילו לא היה חולה - היה עובד. אדם שעובד יומיים-שלושה בשבוע, או חצי יום, איננו יודע כיצד אפשר לפקח על כך באופן שהביטוח יהיה ביטוח, אלא אם כן הכוונה היא שהחוק בפירושו יוציא סוגי עבודה שלא ניתן לבטח אותם בחוק ביטוח דמי מחלה. (י. יורדין: חוק לא יכול להוציא, כל יתרונו הוא שהוא כולל.) אני מכיר חוקים בעולם שחלים ואינם חלים. יש חוקים בעולם על שכר מינימום והם בפירושו אינם חלים על ענפים מסויימים. הכל אפשר אם רוצים. אני לא ממליץ לעשות זאת. אני מציג את הבעיה יותר מאשר אני בא לתת פתרון. אנחנו רוצים לתת רקע ופרטים טכניים. יש שתי אפשרויות: או להוציא סוג זה, או לקבוע לו תנאי ביטוח אחרים, תשלום אחר, תמורה אחרת, וזה מסובך יותר מאשר להוציא אותם מהחוק. זה לא פשוט. לכן אמרתי בתחילת דברי שהתקנות לחוק הזה הן דבר חיוני לחוק עצמו. התקנות הן חלק של הסובסטנציה של החוק, אלה הן לא תקנות טכניות. אם התקנות תענינה על כל האספקטים הכלכליים, המשקיים, הארגוניים אז החוק יקום; ואם התקנות לא תענינה על כך - החוק לא יוכל לקום. עצם קיומו של החוק יהיה תלוי בתקנות. אני לא רוצה להכנס לפרטי התקנות. בשלב הבא נדבר עליהן.

אחד הדברים השנויים במחלוקת במשך כל השנים לגבי הביטוח היה ימי המתנה: היום הראשון, היום השני והיום השלישי. היום אנחנו מקיימים את הביטוח הזה ביום המתנה אחד. האדם מקבל תשלום דמי מחלה החל מהיום השני, אבל אם המחלה נמשכת 10 ימים - הוא מקבל עבור כל 10 הימים. זהו כמעט ביטוח אידיאלי. התקנות צריכות לדבר במפורש על דמי המתנה יותר מיום אחד. לגבי תאונות: התשלום הוא אחרי שלושה ימים, כאשר על היום הראשון משלם המעביד. להלכה, יומיים. אפשר ללכת בדרך זאת.

בשלב זה אנחנו אומרים במפורש שני דברים: ביטוח ישיר - לגבי דברים שעומדים, היכן שקיימים ישארו קיימים. אנחנו בעד ביטוח באמצעות הקרנות, כאשר הביטוח הוא 2.5% . יש לנו עדיין איים בורדים של 2% . עקרונית קיימים 2% ו- 2.5% . לגבי $95\% - 2.5\%$, ולגבי כלל המבוטחים - 2% . אנחנו מציעים שאם יהיה ביטוח הוא יהיה בשיעור של 2.5% , כי ה- $\frac{1}{2}\%$ הנוסף נותן זכויות הרבה יותר גדולות. המדובר בשכר רגיל של

מר ג'יטלני:

8 שעות עבודה. הביטוח הקיים גובה ומסלם עבור 8 שעות עבודה, לא שעות נוספות, לא פרמיות ולא הכנסות אחרות. אנחנו מסליצים שאם יתקבל חוק זה שהוא יאמץ את השיטה הזאת של אחוז מן השכר הרגיל.

מר שדה:

כיום, קרנות הביטוח פועלות בשתי שיטות: האחת - 2%; השנייה - 2.5%. לצורך המידע חייב אני למסור מה האבדלים בזכויות. בשיטת 2% - מכסימום ימי המחלה הם 6 חודשים והתשלום הוא עד 70% משכרו של העובד אם המחלה היתה עד 20 ימים, ו-80% מהיום ה-21 ומעלה; לעומת זאת שיטת ה-2.5% מקנה זכות מחלה למשך 10 חודשים ותשלום דמי המחלה נע בין 80% ל-90% משכר העובד.

אשר להצעת חבר-הכנסת שחל לגבי שתי האלטרנטיבות - אני מסתייג מתשלום על-ידי המעסיקים. אני חייב להביא לתשומת ליבכם, כי אנחנו מלומדים נסיון מר מהשיטה להפקיד את הביטוח בידי המעסיקים. עניין ביטוח ילדי עובדים הוא במצב די פרובלמטי. כ-100 אלף ילדים לא מימשו את זכויות הביטוח שלהם בביטוח המתייחס לשלושה ילדים; ובביטוח המתייחס רק לשני ילדים קיים חשש שיש 50-60 אלף ילדים שאינם ממשים זכות זו. ניתן לפרש בצורה די חופשית מה הסיבות לכך. (היו"ר ש. ארבל: פנינו אליכם בנושא זה). זהו נושא בפני עצמו ונתייחס אליו.

מר ישראל:

נדמה לי שהתקנות בין השאר תצטרכנה למצוא מענה לפרובלמטיקה של קבוצות. אם מעביד מעסיק עובד אחד הוא צריך לחשוב על האפשרות שהפיתוי של שניהם להגיע לכלל הסדר שבו עובד העובד באופן מלא מקבל את כל שכרו - זה נשמע מקביר, אבל צריך לחשוב על זה - והמעביד יאשר לו שהוא נעדר חודש או חודשיים. (מר ג'יטלני: היו דברים מעולם.) מדוע אני מדגיש עובד בודד, כי אם יש מספר עובדים הקבוצה קשה יותר, אבל אם התחולה של החוק תהיה או ניברסלית ותכסה מקומות עבודה אינטימיים בין העובד למעביד, הם יגידו: במקום לכסות את הביטוח נעשה עיסקה - במקום 2.5% תקבלו 8/3%. הוא יקבל 2.5% מתוך מחשבה שמדובר בעקרון של ריסק, אבל עלול להיווצר מצב שאנשים רבים יוציאו את כל ה-8/3. אני מעלה זאת כנקודה. (מר ג'יטלני: זה לא מצטבר כל שנה.) אם כך זה חמור עוד יותר. צריך למצוא דרך שהעניין יבוטס על ביטוח ולא על עיסקה בה קונים בזול דבר יקר.

גב' נחמן:

הבעיה של עוזרת הבית היא בעיה מיוחדת במינה, כי לא רק ששכרן גבוה, אלא יש לשלם עבורן תנאים סוציאליים המייקרים את שכרן. זו מעמסה לא רגילה. הניכוי ממס-הכנסה הוא בעיה בפני עצמה. עכשיו, כאשר יש זכויות נוספות בחוק - כאן העוזרת יכולה להתחלות לעיתים קרובות. זאת מעמסה שאיננה נראית בת-ביצוע.

י. גיל:

הזמנתי לישיבה על-ידי הוועדה ועל-ידי חבר-הכנסת שחל. באופן פורמלי אינני מייצג גוף כלשהו. אני רוצה להעיר הערות בקשר להצעת החוק והנושא של דמי מחלה. הבינותי שאין מחלוקת לגבי החיוב בהצעת החוק הזאת. ככלות הכל אני סבור שיש 100 אלף או 150 אלף עובדים שאינם מבוטחים בכלל בנושא של דמי מחלה, והוא איל ואין הסכם קיבוצי כללי ולכן אין צווי הרחבה.

לגבי הנתונים של הצעת החוק: כאן כתוב שהביטוח יכול שיעשה או באמצעות המעביד בעצמו, או באמצעות קופות גמל או קרנות ביטוח. שמעתי ממר ג'יטלני שהוא מעדיף דרך של ביטוח באמצעות קופות גמל והוא רוצה בזה כדרך יחידה. אין ספק שהזכויות הניתנות על-ידי קופות גמל לגבי דמי מחלה הן גדולות לאין ערוך מאשר ביצוע דמי מחלה באמצעות המעביד, כי באמצעות המעביד מובטח תשלום דמי מחלה בשיעור של חודש לשנה, או יומיים-וחצי לחודש, אם כי על-פי התקשיר אם העובד ממצה חודש מחלה בשנה הנציב יכול לתת לו עד שלושה חודשי מחלה בשנה. כדי לממש זאת הקים הנציב קרן ימי מחלה וכל עובד מדינה יוכל לקבל דמי מחלה עבור 3 חודשים לשנה בשיעור של 80% ממשכורתו. אם קופות הגמל מקיימות 10% לשנה ברור שזאת זכות גדולה מאוד שעדיפה פי כמה על תשלום תקציבי של חודש לשנה. אין מחלוקת או אליה וקוץ בה. מהו הקוץ שבאליה? בביטוח הלאומי יש שיטה מצויינת. כתוב שם: אפילו אם המעביד לא שילם דמי ביטוח עבור עובדו, עוזרת בית שהמעביד לא ביטח אותה, הביטוח הלאומי ידרוש כיסוי כל ההוצאות מהמעביד. האם השיטה הזאת קיימת בקופות גמל? אני חושב שאתם צריכים לתת דעתכם על כך.

י. גיל:

אני בא להגן על הניסוח של הצעת חבר-הכנסת שחל, שנוסח אלטרנטיבה. חברי הוועדה זוכרים שבחוק הגנת השכר, בסעיף 19א' הקודם לחוק הגנת השכר שבוטל על-ידי התיקון של חבר-הכנסת ורטמן לפני שנתיים, שם היה כתוב: "בתקנונה של הקופה נקבע שאף אם המעביד לא שילם לקופה את הסכומים המגיעים ממנו במישרין, או בשל ניכוי משכר העובד, רואים לענין שמירת זכויותיו של העובד בקופה, כאילו שולמו הסכומים האמורים". כלומר, העובד לא מפסיד. הסעיף הזה, כזכור, לא נתקבל באהדה על-ידי קופות הגמל, והלכה למעשה - לא בוצע. לכן הוחלף סעיף 19א' על-ידי חבר-הכנסת ורטמן ובתיקון לחוק נאמר, שבמידה והחוב בקופות הגמל שולם על-ידי המעביד, רואים זאת זכויותיו של המעביד שמורות בקופות הגמל. אם המעביד הליון את ההפרשות והניכויים חודשים - שישלם ההפרשות ופיצויי ההלנה ואז נראה כאילו הזכויות שולמו לעובד.

התוצאה היא שזכויות של לא מעט עובדים מקופחות, כיוון שלא מאמצים השיטה של הביטוח הלאומי, אלא רק לאחר שהמעביד ישלם יחד עם פיצויי ההלנה. בהקשר זה יכול אני לתת דוגמה: קיים צו הרחבה של פנסיות יסוד לפועלים ולפועלות. ההסתדרות חתמה על הצו ושר העבודה נתן צו הרחבה. אני מצטער לציין שבמקומות עבודה רבים בהם מועסקים פועל אחד או 50 פועלים צו ההרחבה לא מקויים, כי קרנות הפנסיה אינם נכנסים למקומות עבודה קטנים. לכן פועלים רבים לא מבוטחים בביטוח פנסיונרים, כי המעביד לא משלם. העובד מגיע לגיל זיקנה, או נפטר, לא נותנים לו פנסיה. אם המעביד ישלם עבורו הסכום פלוס דמי הלנה - זכויותיו יישמרו לו.

היו"ר ש. ארבל:

הנושא שלנו הוא ביטוח מחלה ולא קרנות הגמל.

י. ארידור:

מדוע לא לשמוע את הדברים האלה שהם חשובים מאוד?

י. גיל:

אני מקיש מכאן לנושא. אמרתי קודם שהזכויות באמצעות קופות הגמל הן גדולות יותר. לצערי, בנושא של דמי מחלה, לגבי מקומות עבודה קטנים, הביטוח יכול להיות פחות אפקטיבי. אני מציע לא לשלול את האפשרות באמצעות המעביד, כי החליטו שזה כדין שכר מולן, נושא את פיצויי ההלנה של 10% לשבוע. ברבע שהעובד אינו מקבל את דמי המחלה ממעבידו - הוא יכול לבקש פיצויים. זו סנקציה די מרתיעה והם נוטים שלא להסתכן בהלנת שכר כזאת. מאידך גיסא, הביטוח האוטומטי, אם דמי הביטוח פלוס הריבית לא ישולמו - העובד לא יקבל זכויותיו בקופת הגמל, תהיה לו תביעת פיצויים מצד המעסיק שאיננה בוררת פיצויי הלנת שכר.

לכן אני מציע לא לשלול את האלטרנטיבה של

תשלום באמצעות המעביד.

ל. דיציאן:

למה אי-אפשר לבצע את הביטוח באמצעות הביטוח הלאומי? זו היתה הדרך הנכונה יותר לעובדים הנפגעים. זה עניין שצריך לעבור לבידור ואז נדע אם להכנס לסבך של קופות גמל. דנו לפי ההצעה של חבר-הכנסת שחל; אבל בשאיר את זה למעסיקים וזה גם כן לא כל כך אופקטיבי.

היו"ר ש. ארבל:

שאלתי זאת גם בישיבה הקודמת. הדיון עדיין לא נסתיים.

ס. כהן:

מר גיל התלהב מהשיטה של הביטוח הלאומי בקשר לתשלומים סוציאליים. אני רואה לשאול אותו: הואיל והוא בעד התשלום באמצעות המעביד, האם הוא נתן את לעתו לגבי התשלומים האלה באמצעות הביטוח-הלאומי? אני רוצה לשמוע את דעת מר גיל ולא רק את דעת משרד העבודה.

ס. שחל:

לדברי מר ישראלי בדבר הקנוניה, שירצו לנצל את הזכות שתינתן אם החוק יתקבל: קודם כל הקנוניה הזאת איננה חוקית. אנחנו יוצאים מנקודת הנחה שאזרחי המדינה הם שומרי חוק. הסנקציה הברורה נגד מקרים כאלה היא תביעה פלילית. לא צריך לומר שבגלל זה שמישהו יעשה זאת נרתע מביצוע החוק.

מר ישראלי:

לא נעשה זאת, רק ציינתי זאת.

ס. שחל:

הדבר השני הוא בהמשך לדברי מר גיל שהיה לו חלק בניסוח החוק. היתה מחשבה רבה מאוד לגבי שתי האלטרנטיבות הניתנות כאן. אם אנחנו נבטל את האלטרנטיבה האחת נימצא

ס. שחל:

במצב גרוע יותר מהמצב הנוכחי. העובד ימצא את עצמו מרומה. יש חוק, לא מבצעים אותו ולמעשה היתה אפשרות לתת לו על-ידי הטלת החובה על המעביד לשלם. לדעתי, צריך להנהיג זאת גם במקומות עבודה קטנים. שהעובד יידע שזכותו מובטחת, שהמעביד יידע שקיימת סנקציה של הלנת שכר.

שתי האלטרנטיבות חיוניות, הן מאפשרות למעביד לבטח; ולעובד - לממש זכותו.

י. ארידור:
ברור שהדבר הטוב ביותר הוא על-ידי הביטוח הלאומי, אבל נוכח דברי מר גיל לגבי קופות-הגמל - הן לא באות לשרת את עבודתו.

אני רוצה לשאול את חבר-הכנסת שחל ואת מר גיל: האם יש איזו שהיא הפליה בנושא של דמי מחלה בין עובדים יומיים לבין עובדים חודשיים? יש הפליה כזאת בכמה הסכמים קיבוציים. בחוקי העבודה לעובדי הרשויות המקומיות יש סידור של חודש דמי מחלה לשנה לעובדים חודשיים ואין סידור כזה לגבי עובדים יומיים. בדרך-כלל סידור לדמי מחלה לעובדים יומיים מובטח ב-75%-80% בקרן ההשוואה. מה המצב בין העובדים היומיים לבין העובדים החודשיים לגבי דמי מחלה? מה המצב של העובדים שלא חלים עליהם הסכמים קיבוציים וצווי הרחבה?

לגבי העובדים היומיים, בדרך-כלל המעביד מכסה את דמי המחלה. לגבי העובדים היומיים אין להם שום סידור. האם אפשר לקבל תשובה לגבי 150 אלף העובדים שלא חלים עליהם הסכמים קיבוציים וצווי הרחבה?

השאלה השנייה שלי נוגעת למשלחת ההסתדרות. למה משלחת זו באה בלי נציגות של הליכוד? זו משלחת של המערך. זו פגיעה ברבע מהמיוצגים בהסתדרות. כך היא משלחת עלובה ביותר.

מר ג'יטלני:
אני מוחה בכל תוקף. אינני מוכן לשמוע דברי שחצנות.

י. ארידור:
תבלום את הפה שלך.

תשתוק. מר ג'יטלני:

י. ארידור:
תלמד להתנהג בוועדת העבודה של הכנסת. אני מבקש להוציא את מר ג'יטלני מהישיבה.

נוציא אותך. היו"ר ש. ארבל:

אני מבקש להוציא אותו מהישיבה אם לא יתנצל. שילמדו לבוא עם הליכוד! י. ארידור:

אינני מוכן לשמוע מחבר הכנסת על "משלחת עלובה". מר ג'יטלני:

זה פוגע בכבודו של האדם האומר זאת. היו"ר ש. ארבל:

אני מבקש שיושבת-הראש תחלק שבחים לעצמה. היושבת-ראש נוהגת כחברת המערך. י. ארידור:

ההתנהגות של מר ג'יטלני היתה עלובה עוד יותר. תקוה בעיני שהיו"ר לא ביקשה ממנו להתנצל, אלא השלימה עם הדברים. זה מלמד מהו הסגנון הפרלמנטרי אליו רגילה יושבת-ראש הוועדה. סיעת הליכוד לא תשלים עם כך שמשלחת ההסתדרות אינן משתפות את נציגי הליכוד, כי כך הן משלחות מפלגתיות. הן משלחות מזויפות. צריך להוקיע את הזיוף ולכן משלחת זו עלובה.

אני רוצה למחות בכל תוקף לגבי מליים אלה. היו"ר ש. ארבל:

לא פגעת באף אחד אישית, אלא במשלחת. י. ארידור:

היו"ר ש. ארבל:

יש חסינות לחברי-הכנסת, אבל אין חסינות
למוזמנים. התנהגות זו שלך תבוא לדיון
בוועדת הכנסת. ועדת הכנסת צריכה לטת דעתה על התנהגות זו לגבי אורחים,
שאינם להם חסינות.

ד. לוי:

אין ליושבת-הראש סמכות להתערב בעניין הזה.
גם התנהגותך תובא לפני ועדת הכנסת. חבר-
הכנסת ארידור לא פגע באופן אישי באנשים, אלא בייצוג של המשלחת.

מ. שחל:

אני רואה חובה אישית להתנצל בפני כל האורחים
שאינם חברי הכנסת. אני חושב שההופעה הזאת
לפני אורחים הסכבדים את הכנסת ומופיעים לפני איננה מוסיפה לא לחברי-
הכנסת ולא לכנסת עצמה. אני אורח בוועדה הזאת. כאשר באה משלחת מטעם
מוסד כלשהו אין לשום חבר-הכנסת הזכות לערער על הרכבה. אני מבקש שהתנהגות
זו תועבר לדיון לוועדת הכנסת ואין להמשיך בה כאן.

א. לוי:

כאשר באים נציגי ההסתדרות לוועדה עליהם
לשתף במשלחת גם את נציגי הליכוד. אני חבר
הליכוד וזוהי עמדת הברורה. אני חושב שזהו מעשה לא הוגן, לא ציבורי,
נוגד את רוח תנועת העבודה בישראל, שהליכוד איננו שותף בוועדה המרכזת;
אבל לא צריך לעשות זאת בוועדת העבודה של הכנסת. זוהי הערכת. הדברים
שאמר חבר-הכנסת ארידור, הטון והמלים אינם מייצגים אותי ולא את הרשימה
הממלכתית.

מ. כהן:

הדיון הזה חוזר כל פעם כאשר מופיעה משלחת
מטעם ההסתדרות ואנחנו מעלים את הטענה שהנציגות
שלנו איננה. תמיד תועלה בעיה זאת כל עוד לא ישתתפו נציגי הליכוד במשלחת
ההסתדרות. למעשה, אנחנו מהווים 25% מן האוכלוסיה בהסתדרות ולכן מן הדיון
והצדק שגם במשלחת זאת ייצג סקום לשיתוף נציגי הליכוד. הפורום היחידי
לבידור הוא רק בוועדת העבודה. אם יור הוועדה היתה עומדת על כך שישו צגו
כל מרכיבי המפלגות בהסתדרות - הבעיה הזאת היתה מוצאת את פתרונה. בפעם
הבאה, בכל משלחת של ההסתדרות, צריכה לבוא בקשה של יור הוועדה שישתתפו
במשלחת נציגי הליכוד. אילו יור הוועדה היתה עושה כן, היינו אומרים
שהפגם הוא בהסתדרות. בפעם הבאה כאשר תוזמן משלחת של ההסתדרות צריך
לדרוש שהמשלחת תורכב מכל נציגי המפלגות בהסתדרות.

היו"ר ש. ארבל:

אינני מוסיפת לכך ולא אידיע לשום גורם את
מי לשלוח לוועדה. זאת סמכותם הבלעדית.
אינני מכתובה לשום גורם ציבורי את מי לשלוח לוועדה. יש לכם מאבק - עשו
זאת בהסתדרות ולא בוועדת העבודה של הכנסת. זה לא מוסיף כבוד לא לוועדה
ולא לכנסת. איזה רושם עושה התנהגות זו על האורחים?

א. לבנבראון:

נוסח הדיבור של כל אחד מחברי הכנסת זה
עניינו, זה מעיד על אופיו ועל גישתו. אין
זה המקום להעלות נושא זה. את הרכב משלחת ההסתדרות קובעת ההסתדרות.
יור הוועדה לא יכולה לדרוש הרכב זה או אחר. את המאבק של הסיעה עושים
בהסתדרות. היה מיותר להעלות נושא זה כאן. הצורה היתה פוגעת.

לעצם הנושא: אני מקבל את האלטרנטיבה שהביטוח
יעשה על-ידי המעביד. אני מקבל זאת כהכרחי. אני רוצה להעיר הערה
מהצטיון שיש לי: באחד המקומות הגדולים הצלחנו להגיע לגביית אחוז נמוך
מאוד ביחס לשכר תמורת זה שהעובדים יוכלו לקבל את מלוא הפיצוי לדמי
המחלה. המעביד הקים קרן והפריש 1% לקרן זו וכך העובד מקבל חודש דמי
מחלה מעבודה של שלושה חודשים. זה יכול לענות גם לעובדים החודשיים,
כי לעובדים החודשיים יש מספר ימי מחלה.

אני מצטרף להצעה שהביטוח ייעשה על-ידי

המעביד.

מ. גז:

אני מביעה את צערי על הסצינות החוזרות מדי
שבוע. חבר-הכנסת ארידור חוזר תמיד על
הביטוח: "משלחת עלובה". כולנו נראים עלובים, כאשר דברים כאלה נשמעים
במשכן הכנסת. זכותו של חבר-הכנסת ארידור לפנות להסתדרות ולהיאבק
בהסתדרות. יש מוסדות מוסמכים שאתה יכול להיאבק שם. תבקש שיתתפו את
נציגי הליכוד במשלחת. חדל מהשמעת מלים אלה בוועדה. אני מקווה שזו
הפעם האחרונה עד סוף הקדנציה הזאת.

א. מו יאל:

אינני רוצה להגיב. חבר הליכוד נתן לי עצה ואני מקבל אותה.

הי"ר ש. ארבל:

לגבי הביטוח: חלק מההערות שנשמעו היום נשמעו גם בישיבת הקודמת. הזכויות של העובד המבוטח בקרן צריכות להיות מובטחות, במיוחד כאשר מנכים לו ומקפיימים אצל המעביד. נתנו לכך ביטוי במסקנות לגבי פשיטות הרגל בקרן.

אחת ההמלצות היתה, שלא חשוב אם המעביד העביר או לא העביר - הזכות צריכה להיות קיימת. אם תהיה השוואה של מעמדו של העובד המבוטח לאותה זכות הניתנת בביטוח הלאומי - כל החשש שהעלית לא יהיה קיים. אני חושבת שמתגבשת הצעת חוק להבטיח זאת בקרנות.

אם נגיע לאבטחת זכות העבודה בכל מקרה, כאשר הביטוח נעשה על-פי החוק, גם פיצויי הלנה, הייתי מעדיפה לבטח את העובד באמצעות הקרנות ולא לתת אלטרנטיבה כזאת ישירות על-ידי המעביד, או באמצעות הביטוח-הלאומי. לא נוכל לנוא לסוג הזה של העובדים ולהציע להם 3-4 סוגי ביטוח וכל אחד כטוב בעיניו יעשה. ומי הם סוגי העובדים הללו? יש סוגים של עובדים שאינני יודעת אם הביטוח יעשה. תהיינה השתמשויות.

עלינו לשמוע גם דעת הביטוח הלאומי. לא נוכל להטיל עליו לעשות ביטוח כזה לגבי קבוצה מוגבלת של מבוטחים. אם אנחנו הולכים לביטוח לכלל העובדים - אני מבינה; אבל לעשות סלקציה: שחלק ישלמו באמצעות הביטוח הלאומי, חלק לקרן וחלק ישירות? אם אתה נותן אפשרות זאת בחוק זה יהיה לגבי כולם, ולא רק לגבי 150 אלף עובדים. אני חושבת שביטוח לגבי קבוצות עובדים שמספרן קטן צריך להיות באותה מסגרת שמרבית העובדים מבוטחים בה, ואל נכביד. על המוסד לביטוח לאומי.

נימוק נוסף שהעליתי בישיבת הקודמת: איננו יכולים לתת תנאים טובים יותר לאותם מבוטחים לעומת מבוטחים המבוטחים במשך שנים רבות. להם ניתנת זכות גדולה יותר של ימי מחלה ואחוזים גבוהים יותר, דווקא לקבוצה הקטנה.

עוררנו שאלה: האם קרנות הביטוח תהיינה מוכנות לבטח רק מחלה, אם העובדים לא ירצו בביטוח כללי?

ס. כהן:

אם חברות הביטוח תגדנה שאינן רוצות לבטח ביטוח זה, מה יהיה?

מר ג'יטלג:

אני מתפלא כיצד עורך-דין גיל הציג את העניין. מי שלא מכיר את הקרנות יכול לקבל רושם שהקרנות אינן טובות. (מר גיל: מכוח צו הרחבה.) על-פי התקנות הקיימות של קרנות הביטוח אין כל הגבלה לגבי ביטוח דמי מחלה של עובד בודד או שני עובדים. כל עובד, אפילו בודד, רשאי להיות מבוטח. לא ידוע לי אף מקרה שאיזו קרן סירבה לבטח בית מלאכה קטן של שני בעלים ומעביד. אני אומר בוודאות, שלא היה מקרה אחד כזה, אני יודע מקרוב מאוד את העניינים, שעובד לא קיבל דמי מחלה כתוצאה מאי תשלום ביטוח. אם לא משלמים - אין ביטוח. שום קרן ביטוח לא עשתה זאת, כי קרן ביטוח אצלנו איננה קיימת בזכות עצמה. אם עובד מדינה מפגר בתשלומיו - לא ידוע לי מקרה שפועל לא קיבל תשלום דמי מחלה. יש די אמצעים כדי לשלם את התשלומים במועדם מבלי להעניש את המבוטח.

על הקרנות להבטיח זכות אבסולוטית למבוטח. עמדת ההסתדרות היתה, נדמה לי כך, שהקרנות תהיינה מוכנות לקבל על עצמן שיפוי זה בתנאי שיתנו להם אותם התנאים של הביטוח-הלאומי. אי-אפשר לומר לקרן שהיא תתמוטט. לטובת המבוטחים יהיה אם הקרן תהיה איתנה. הקרן ביקשה אותם תנאי גביה כמו שיש לביטוח הלאומי ואז היא מבטיחה אותם תנאי תשלום.

אני חוזר לעניין של האלטרנטיבה המפורשת בחוק. האלטרנטיבה של הביטוח הישיר היא יקרה מאוד ועולה $8\frac{1}{3}\%$ לשנה משכר העבודה. היתרון היחיד של ביטוח זה הוא בזה שהוא נותן זכות צבירה. אם אדם עובד 10 שנים - יש לו 10 חודשי מחלה. אנחנו מדברים על אנשים שאינם סתמיים במקום עבודה אחד והיתרון הזה לגביהם איננו אומר שום דבר. אין רציפות בעבודתם ובכל מקום הם מתחילים לצבור מחדש את זכויותיהם. כך שהפרמיה עלובה והתמורה איננה מצטברת. אין זה בכדי. גם במשק יש הגיון. לא בכדי הוא שדפוסי הביטוח התגבשו כך שלעובדים הקבועים יש תשלום ישיר, ולעובדים היומיים יש 2.5%. הביטוח הישיר לא יקלע למסדה, אלא יקפח את הזכויות לעומת המצב אילו היו מבוטחים בקרן בשיעור של 2.5%.

מר ג' יטלני:

לגבי העובדים היומיים והחודשיים הביטוח בשיעור של 2.5% עולה בהרבה על הביטוח הישיר. הוא עולה זול. איך אפשר לעשות זאת? רק על-ידי שיטת ביטוח קולקטיבית. אילו היינו הולכים לביטוח אינדבידואלי - כל שנה 10 חודשים ועד 90% משכר העבודה, רק כאשר יש ביטוח קולקטיבי שאחד חולה ואחר - לא, בביטוח כזה מבוטחים חצי מליון עובדים. רק בביטוח קולקטיבי אפשר לתת בפרמיה זולה ביטוח טוב.

לכן נראה לנו שהביטוח הישיר לא מתאים לקטיגוריה זו של אנשים. הוא יקר - למעלה מ-8 1/3%. על-ידי הביטוח בקרן אפשר לתת לעובד תמורה גדולה יותר. אדם שמסלמים עבורו בטן-הכל בעד 30 ימי עבודה - יש לו זכות ל-4 חודשי מחלה. אם הוא עובד זמן רב יותר הוא יכול להגיע ל-10 חודשי מחלה. אדם החולה 10 ימים מקבל תשלום דמי מחלה מהיום הראשון של המחלה. אנחנו ממליצים על ביטוח בשיעור של 2.5% ולא 2%, כי החצי האחרון הנוסף נותן זכויות ללא השוואה לטובה. אינני מכיר ביטוח כל כך יפה וטוב בארצות אחרות. כל זה יפה אם הביטוח הוא קולקטיבי.

אני חוזר לעניין של ניצול לרעה. אני יודע שאין חוק טוביאללי טוב בעולם שאין בו ניצול מסויים לרעה. חברי הוועדה יודעים בוודאי מה נעשה בעולם בעניין ביטוח נגד אבטלה. בעניין זה אני רוצה להדגיש נקודה מיוחדת שלדעתי לווועדת העבודה יש עניין בה: ביטוח דמי מחלה הוא אחד מזכויות העובד ומשקלל בזכויות העבודה. זכות זו איננה עומדת בפני עצמה. כאשר אנחנו מחוקקים חוק יש לחוק חיים עצמאיים משל עצמו. זו אחת הסיבות שאנחנו לא ממליצים ללכת בדרך של ביטוח בביטוח-הלאומי, לא משום שאנחנו לא מחשיבים את המוסד הזה, אלא במקרה זה עלול הדבר במידה מסויימת להביא לשיבוש ביחסי העבודה ויראו זאת כענף ביטוח בזכות עצמו ללא קשר עם העדרות מהעבודה. כמו כן נכונה ההערה של יו"ר ועדת העבודה, שאתה מגיע לסלקציה מאוד מורכבת: חלק מבוטחים בביטוח הלאומי, חלק בקרנות וחלק ישירות.

אין אפליה בביטוח בין עובד חודשי לבין עובד יומי. במקרה זה יש אפליה לטובה לגבי עובדים יומיים, כי ביטוח בשיעור של 2.5% נותן לעובד החולה באמת הרבה יותר מאשר נותן הביטוח הישיר, שהעובד המבוטח בו יכול למצות את הזכויות רק כאשר הוא צובר כמה חודשי עבודה. כאן יש לו מייד תשלום עבור 4 חודשי מחלה אחרי 30 תשלומים יומיים.

אנחנו ממליצים שייאסר בחוק רק ביטוח של 2.5% ולא 2%. הדגש הוא על ה"לא". זה לא יקלע למטרה, זה לא יעזור לסוג זה של העובדים.

אנחנו חושבים שהאומדן של 150 אלף עובדים הוא מוגזם. אנחנו מעדיפים שיש 80 אלף עובדים. אינני מעודכן, אבל כדאי היה לעשות סקר. אני מדגיש את החשיבות שאנחנו מייחסים לתקנות בעניין זה. לדעתי, החוק יקום ויפול עם התקנות.

מה לגבי אנשים שאינם חברי ההסתדרות? האם קופות הגמל יבטחו אותם?

מר ג' יטלני:

על-פי התקנות הקיימות ועל-פי הנוהל הקיים ישנם אלפים רבים של פועלים, לא חברי ההסתדרות, שהם מבוטחים בקרנות. אין סיג שום לא יהיו מבוטחים. לדוגמה: ענף היהלומים שהוא לא על סהרת הארגון ההסתדרותי, ישנם אלפים מבוטחים בקרן הביטוח, אם כי אינם חברי ההסתדרות.

מר ג' יטלני:

בקשר לשאלתנו של חבר-הכנסת מאיר כהן: אני חושב שתשובתי יכולה להיות חסרת משקל. מה אביע דעתי אם זה טוב. הביטוח הלאומי צריך להגיד אם הוא מוכן לקבל את הבטל הזה. אם הייתי עושה לעצמי סולם עדיפויות - אנשים יכולים להביע דעתם ולא ללכת בקו מונוליטי. בהסתדרות ישנם מליון ו-700 אלף משפחות ויכולות להישמע שתי דעות. אילו הייתי עושה סדר עדיפויות אז סדר העדיפות הראשון יהיה באמצעות הביטוח הלאומי. אם מישהו שאל: איך זה ייתכן שזה ייעשה לגבי ציבור חלקי ולא באופן טוטאלי - אני רוצה להעיר שבהצעת חוק הפנסיה הממלכתית... (י. ברק: זה לא היה לפרסום. התזכיר מונח על שולחן הממשלה ולא פורסם בשום מקום) שם נאמר שלגבי כל אחד שלא יהיה מבוטח בקרנות הגמל אפשר לעשות זאת על-ידי הביטוח-הלאומי; העדיפות השניה היא קופות-הגמל, בתנאי שתקבל התיזה שיו"ר הוועדה דיברה עליה, שתינתן הזכות אפילו אם לא שולם המס.

מר גיל:

באתי הנה כדי לומר דבר פשוט. אני באוק לבקש דבר אחד: אם ניתנת זכות חשובה כזאת של דמי מחלה, שהיא לא תהיה כפופה לסעיף בקופות הגמל שקובע שבהעדר תשלום דמי ביטוח הזכות לא ניתנת. אני חבר מזכירות סועצת פועלי חיפה, אני יוכל להגיד שבמקרים רבים פנינו לקופות-הגמל בבקשה לא לפגוע בעובדים, כאשר המעסיקים לא שילמו עבורם.

אני שמח שיו"ר הוועדה העירה שהיא מקבלת באופן עקרוני את התיזה, שאם להטיל את המעמסה על קופות הגמל, בתנאי שנחזור לסעיף 19א המבוטל. כלומר, שאפילו אם לא שולמו הפרשות - יראו את זכויות העובד כאילו שולמו.

לחבר-הכנסת ארידור: לגבי עובדים יומיים וחודשיים - זכויותיהם של העובדים היומיים לגבי דמי מחלה טובים יותר מאשר זכויותיהם של העובדים החודשיים. חודשיים מקבלים חודש לשנה וזה פחות מאשר 10 חודשים בשנה. מה שהעיר חבר-הכנסת ארידור, שנותנים 70%-80 למרות הוראו של שר האוצר לא מנכים במקומות רבים מס-הכנסה, כך שזה הופך ליתרון בידי העובד. יש מקטרגים הטוענים שיוצא לעובד יותר מ-100%.

מר ג'יטלני:

עד לפני שנתיים ההכנסה מביטוח מחלה היתה משוחררת מס-הכנסה, אבל עכשיו הטייל עליה מס-הכנסה.

ס. שחל:

אני מוכן לבטל את ההצעה על הביטוח הישיר בתנאי שייאמר, כי הקופה תשלם לעובד כפי שנאמר בסעיף

19א המבוטל.

היו"ר ש. ארבל:

צריך לדון על כך.

י. ברק:

אני מבין שנשמעו בעיות והועלו שאלות. גם אם הייתי רוצה לענות לא היה מספיק זמן. הבעיות הן רציניות וצריך עוד ישיבה שלמה כדי שאני אוכל לתת פתרון.

אני רוצה לומר דבר אחד: אנחנו נגד פתרון העניין על-ידי הביטוח הלאומי. יש נימוקים רבים ואני ביישיבה הבאה. רציתי שהדבר יהיה ברור. זוהי עמדת משרד העבודה, עמדת הממשלה בעניין זה.

ישנן בעיות רבות: ביטוח ישיר, קרנות ביטוח, איך לעשות אותן וכו'. אני מציע שאנחנו נגיש לוועדה, אחרי הפגרה, הצעה, בהסכמת חבר-הכנסת שחל - רעיונות של הממשלה לגבי השאלות שהועלו כאן, אם זה יהיה בצורת הצעת חוק או בצורה אחרת. דעת ההסתדרות הו בעה והדברים רשומים בפרוטוקול. לישיבה הבאה נביא גם מסמך וגם הסדרים.

הישיבה נבעלה בשעה 10.20.